

62.

Integrált Károsító-specifikus Ellenőrzési Adatlap

***Erasmoneura vulnerata* (Fitch, 1851)**

és

***Arboridia kakogawana* (Matsumura, 1931)
(Hemiptera: Clypeorrhyncha: Cicadellidae)**

Erasmoneura vulnerata

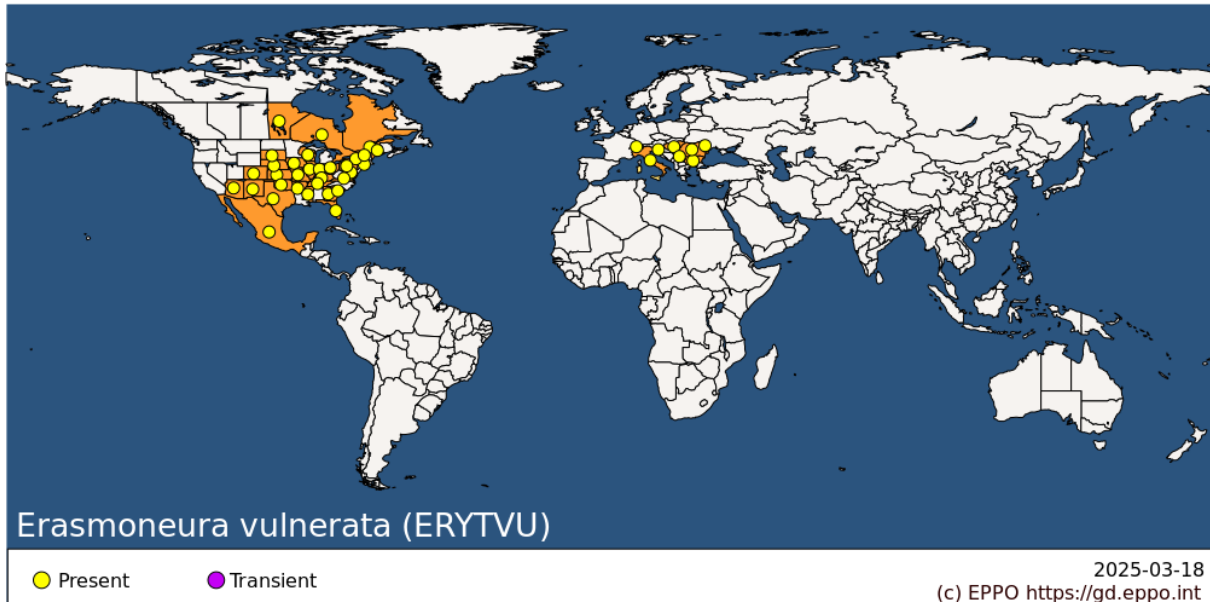

Arboridia kakogawana

Erasmoneura vulnerata* (Fitch, 1851)*A. Általános rész:**

- Növényegészségügyi státusza:** nincs (nincs rajta a 2019/2072 EU uniós zárlati károsítók listáján).
- Földrajzi elterjedés:**

1. ábra. Az *E. vulnerata* elterjedése (Forrás: EPPO Global Database)

Észak és Közép Amerika: USA, Kanada, Mexikó (1. ábra)

Európában először 2004-ben jelent meg Olaszországban, Veneto tartományban. Azóta elterjedt Észak Olaszországban, Szlovéniában (2010), Romániában (2015), Svájcban, Ticino tartományban (2019), Szerbiában, Bulgáriában (2020), Moldovában (2022). Magyarországon 2023 őszén Tiszafüreden és Gödöllőn, botanikus kertekben, parkokban találták meg, örökzöld növényeken. 2024 nyarán Heves és Baranya vármegyében szőlőn már tömegesen előfordult, és a kártételével is találkozunk. Ebben az évben Komárom-Esztergom vármegyében is fogtak 2 db imágót.

A károsító jelentősége:

Az *E. vulnerata* Észak és Közép Amerikában őshonos, vad és termesztett szőlőn, valamint több egyéb másodlagos gazdanövényen van jelen. Európában eleinte nem tartották jelentős károsítónak, de a későbbi közlemények már súlyos kártételről számolnak be.

Fertőzés tünetei:

Az *E. vulnerata* a levelek szívogatásával károsítja a szőlőt. Az imágók és a lárvák a levél mezofillumán táplálkoznak, a szívásnyom körül jellegzetes sárga elszíneződés alakul ki, amely az egész levelet is beboríthatja. A kártevő emellett ürülékcsappal is szennyezi a levél színét. Súlyos kártétel a levelek sodródását, száradását is okozhatja, ill. korai levélhullást is előidézhethet, ezzel romlik a termés mennyisége és minősége (2-3. ábra).

2. ábra. *E. vulnerata* imágók és a kártétel.3. ábra. *E. vulnerata* kártétel. Fotó: Schmidt Ágnes

Fotó: Dr. Szecskó Viktória

Életmódja:

Évente 2 - 3 nemzedéke is kialakulhat. Az imágó ősszel elvonul a szőlőből és lombos erdők vagy örökzöld növények kérge alatt vagy az avarban telél át (*Quercus*, *Betula*, *Taxus baccata*, *Thuja* sp). Az elsődleges gazdanövény közelében lévő épületekben is áttelelhet. Megfigyelések alapján nagyobb kártétel várható, ha az áttelelés helye 100-250 m méterre van csak a szőlőtől. A telelő imágók a szőlő fakadása után kezdenek visszatelepenni a szőlőbe, Amerikában május hónap során. Az imágók a tojásaikat a szőlőlevelek ereibe rakják. A kártevőnek 5 lárvastádiuma van. A lárvák a levelek fonákán és a színén is tartózkodnak, a levedlett lárvabőrök általában a levél fonákán találhatók. A nyári első nemzedék imágói júliustól jelennek meg a sárgalapokon. Megfigyeléseink szerint ekkortól a különböző méretű lárvák és imágók vegyesen szívogatnak a szőlőleveleken, egészen késő őszig. A kártevő a táplálkozásnál előnyben részesíti a fiatal, növekvő leveleket. Az imágók és a lárvák, a megzavarásuk után inkább a levél fonákán tartózkodnak.

Morfológiája:

A kabóca kb. 3 mm nagyságú. Jellegzetes vöröses-barna mintázat van a szárnyakon és a fejen. Könnyen felismerhető a szárny szélén lévő **fehér foltról**, és a keresztirányú **vörös színű érről** az elülső szárnyon a csúcsejt előtt. Létezik egy szezonális színváltozat, ún. őszi forma, amikor az imágó inkább zöldes színű és a vörös színű ér fehér, ezért nem feltűnő. Ezt a színváltozatot szeptembertől figyeltük meg 2024-ben. A nimfa vöröses barna, világoszöld lábakkal, a fark felé keskenyedek, hasi-háti irányban lapított (4-5. ábra).

4-5. ábra. *E. vulnerata* imágó, lárva, lárvabőr (exuvia). Fotó: Dr. Szecskó Viktória

3. Gazdanövényei

Vitis vinifera, *Vitis labrusca* (és fajtáik), *Vitis riparia*, *Parthenocissus quinquefolia*, *Parthenocissus tricuspidata*, *Cercis siliquastrum*

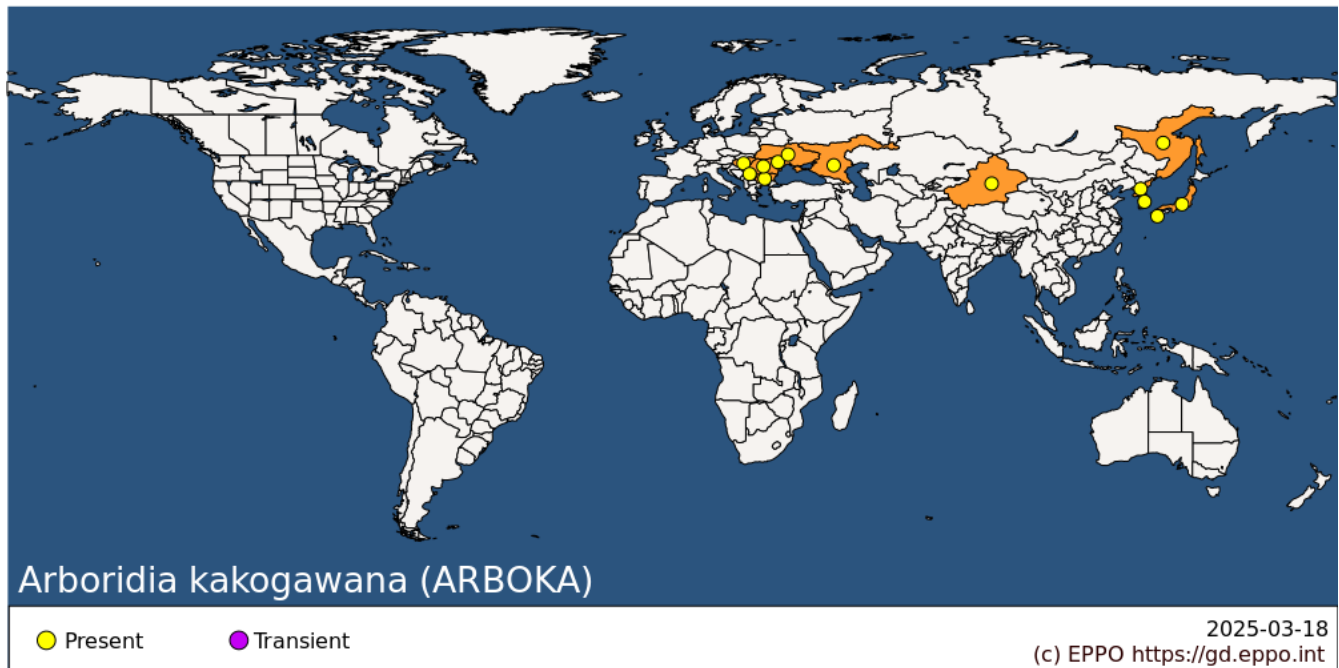
Áttelelés: fás szárú növények avarjában, vagy kérge alatt: *Quercus spp*, *Betula spp*, *Taxus baccata*, *Thuja occidentalis* stb.

4. Terjedés módja:

Elsősorban természetes terjedéssel, lombos szőlőnövényekkel, vagy a telelőhelynek használt növények kérge alatt.

Arboridia kakogawana* (Matsumura, 1931)*A. Általános rész:**

1. Növényegészségügyi státusza: nincs (nincs rajta a 2019/2072 EU uniós zárlati károsítók listáján). EPPO Alert listás volt 2020-2024 között. 2022-ben készült egy EFSA felmérés, ami javasolta a felvételét az uniós zárlati károsító listára.

2. Földrajzi elterjedés:

6. ábra. Az *A. kakogawana* elterjedése (Forrás: EPPO Global Database)

Ázsia: Japán (itt őshonos, de nincs nyilvántartva szőlőkártevőként), Koreai félsziget, Orosz távol kelet, Kína

Európa: Dél- Oroszország, Ukrajna, Moldova, Románia, Bulgária, Szerbia, Magyarország (6. ábra).

Az *A. kakogawana* Japánban, a Koreai félszigeten és Oroszország távol keleti részén őshonos. 1999-ben valószínűleg emberi segítséggel megjelent dél Oroszországban Krasznodar régióban, a Krím félszigeten, Észak Kaukázusban, Rosztov megyében. 2018-ban Romániában a Moldáv határ mellett egy ültetvényben, majd Szerbiában, kelet Ukrainában, Bulgáriában és Moldovában is voltak találatok. 2023-ban Magyarországon a Soroksári botanikus kertből került elő 1 db, de szőlőn nálunk még nem találták meg.

A károsító jelentősége:

A faj jelenleg rohamosan terjed a Palearktikumban. A régióba véletlenül került be, valószínűleg teherhajókon keresztül. Mintegy 70 szőlőfajta gazdasági kártevőjeként van számontartva.

Fertőzés tünetei:

A kártevő a leveleket szívogatja, az első tünetek a kis klorotikus foltok főleg a főerek mentén. A populáció növekedésével a foltok később megnagyobbodnak, a klorotikus, nekrotikus elhalások súlyos esetben az egész levélre is kiterjedhetnek. Ennél a kártevőnél nem jellemző az ürülékcsepp, de ezen kívül a kártétele és az életmódja is nagyon hasonló az *E. vulnerata*éhoz.

7. ábra. *A. kakogawana* kártétel szőlőlevélen Forrás: EPPO Global Database

Életmódja:

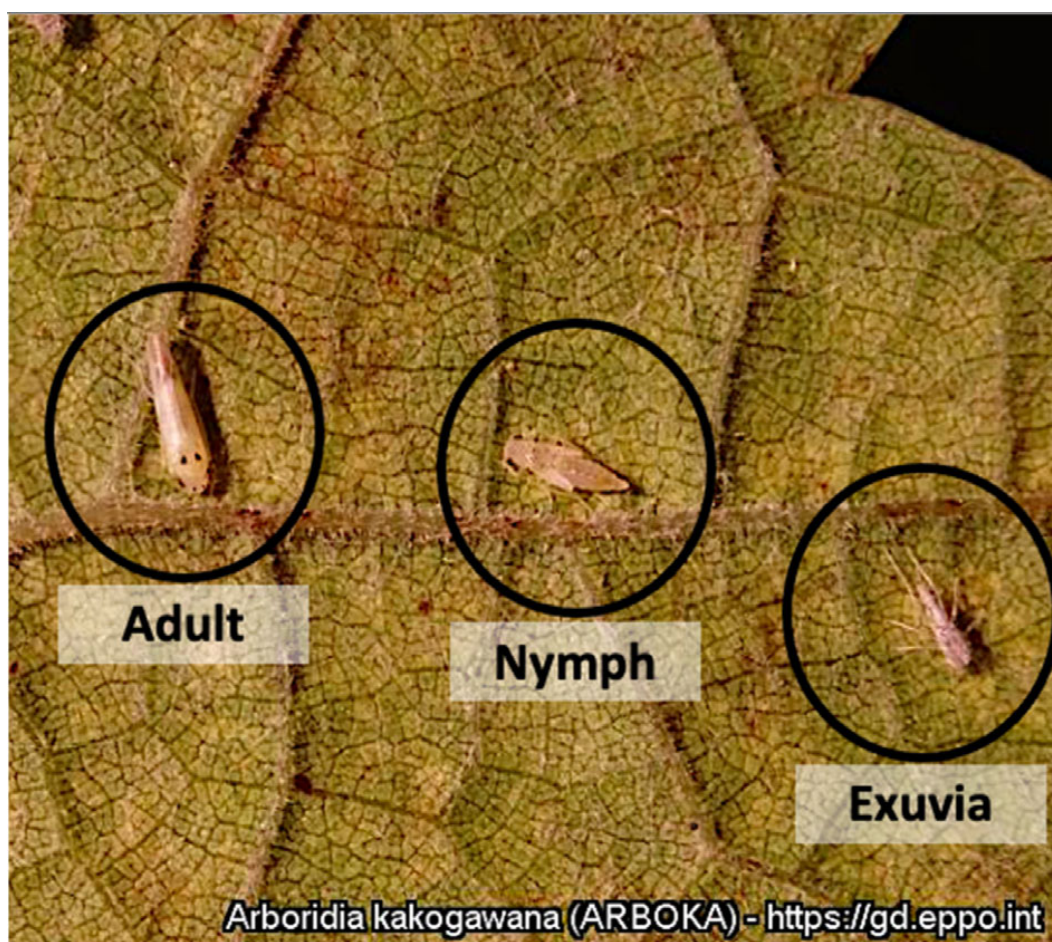
Az *A. kakogawana* lombos erdőkben, vagy örökzöldek kérge alatt telel. A szőlőbe májustól telepednek vissza az imágók. A nőstények a levél fonáki részén a levél erek mentén rakják le a tojásaikat. A nimfák június közepére jelennek meg a szőlőben. Évente 2-5 nemzedéke is lehet. Az imágó és a nimfa a levelek fonáki részén, főként az erek mellett szívogatnak. Az imágók a levél színén is előfordulhatnak, innen napos időben aktívan repülnek a szomszédos szőlő növényekre.

Morfológiája:

Az imágó mérete 2,6-4 mm, világos sárga –sárgászöld szárnyai vannak, az elülső szárnyakon barnás, narancssárgás foltokkal. A fejtetőn és a pajzson két-két fekete pont van. A nimfa zöldessárga. Magyarországon élnek más *Arboridia* fajok, ezért a pontos morfológiai határozás elsősorban a hím genitáliák alapján történik.

8. ábra. *A. kakogawana* imágó. Forrás: EPPO Global Database

9. ábra. *A. kakogawana* imágó, nimfa, lárvabőr (exuvia). Forrás: EPPO Global Database

3. Gazdanövényei

Vitis vinifera, *V. amurensis*, *Parthenocissus sp.*

4. Terjedés módja:

Elsősorban természetes terjedéssel, lombos szőlőnövényekkel, vagy a telelőhelynek használt növények kérge alatt.

5. Identifikációs eljárás (mindkét faj esetében)

Mi a teendő „gyanú” esetén?

Fertőzés gyanúja esetén a NÉBIH ÉLI NDNRO Rovartani Laborrészlegét e-mailben, vagy telefonon haladéktalanul értesíteni kell. A helyszínt pontosan rögzíteni kell (GPS koordináta, + olyan leírás, ami alapján a helyszínt meg lehet találni). Lehetőség szerint jó minőségű, éles digitális felvételeket kell (közelebbi és távolabbi képeket is) készíteni minél nagyobb felbontásban, ezeket a lehető leggyorsabban kéretik a fent címek mindegyikére egyidejűleg megküldeni.

A felvételezést végző vármegyei KH. NTO szakembere végzi a faj azonosítását, sztereobinokuláris mikroszkóp segítségével. Bizonytalanság esetén fotót vagy a begyűjtött rovar el lehet küldeni dr. Orosz Szilviának meghatározásra.